

УДК 330.131

Олена Ковальчик, асистент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПОНЯТТЯ „КРИТЕРІЙ” ТА „ПОКАЗНИК” ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Анотація. В тезах проаналізована різниця між критеріями та показниками економічної ефективності функціонування підприємства

Ключові слова: критерій, показник, ефективність, вимірювання ефективності

Olena Kovalchik

NOTION “CRITERION” AND “INDEX” OF ECONOMIC EFFECTIVENESS

Abstract. The article focuses on different between “criteria” and “indices” of economic effectiveness of enterprise functioning

Keywords: index, criterion, effectiveness, measuring of effectiveness

Підвищення ефективності функціонування актуально для кожного підприємства, для чого необхідна її адекватна оцінка. Для вимірювання і оцінки рівня ефективності виробництва на підприємстві, як і на рівні суспільного виробництва, як правило, будується система показників ефективності. Це потребує знаходження таких показників, які б, з одного боку, відображали ефективність виробничо-господарської діяльності, а з іншого – були б наслідком ефективності управління. Застосовується й інший підхід – визначається комплексний показник ефективності, для того щоб обмежити множину факторів впливу. Однак, до теперішнього часу ще не існує єдиного узагальнюючого показника, який визначав би рівень задоволення потреб і ефективність функціонування підприємства. Також нема одностайної думки науковців про те, що приймати в якості критерію ефективності. Зокрема, деякі з економістів пропонують в якості критерію розглядати продуктивність сукупної суспільної праці виробництва. Інші вважають, що найкраще для цього підходить максимізація росту національного доходу відносно затрат виробництва.

До тепер в економічній літературі можна зустріти ототожнення або змішування поняття “показник економічної ефективності” та “критерій економічної ефективності”, хоча між ними існує принципова різниця. Критерій (дослівно перекладається з грецької мови як “мірило”, як міра самого явища) є відображенням певних виробничих відносин (якісної сторони цих відносин). Так Аксьоненко А.Ф. зазначає: “Критерій являє собою методологічний принцип, на основі якого розробляються методологічні підходи та формуються показники вимірювання ефективності. Показники - це вимірники, якими користуються для розрахунку результатів, затрат і ефективності виробництва”. Харман Г. дає наступне тлумачення: „Критерій - це правило або норма, за допомогою якого відбувається відбір тих або інших засобів досягнення мети”. В економіці однією з розповсюджених помилок є підміна мети критеріями, наприклад, коли метою вважають отримання прибутку, в той час як прибуток - не мета, а критерій.

Критерій як мірило економічної ефективності конкретизується через показники, які є його кількісним вираженням. Показники ефективності виробництва є індикаторами, за допомогою яких можна вивчати стан і динаміку економічних процесів. Таким чином, критерій ефективності відображає якісну сторону, а показники характеризують її в кількісному визначенні, і, хоч обидві сторони знаходяться в постійному поєднанні, це не означає їх рівнозначності. Критерій призначений для оцінки альтернатив із врахуванням всіх їхніх істотних властивостей, тобто всебічно, на відміну від показника, який характеризує альтернативи тільки з одного боку.